

Umsögn um lagafrumvarpið Almennar sanngirnisbætur (mál nr. 449).

Höfundur umsagnar: Rósa Ólöf Ólafíudóttir

Ég vil byrja á að taka fram að ég sat í nefnd undir forsæti Bjarna Karlssonar, sem varð til fyrir tilstuðlan Forsætisráðherra Katrínar Jakobsdóttir vegna þeirrar megnu og víðtæku óánægju með fyrra frumvarp um sanngirnisbætur sem hún kynnti í samráðsgátt stjórnvalda sl. vor. Viðbrögð, sem voru svo sterk að hún ákvað að draga frumvarpið tilbaka. Yfirlýst markmið þessarar nefndar var að heyra raddir þolenda og tillögur þeirra, í því skyni að ná lendingu og sátt í þessu ferli.

Alla vega var það sameiginlegur skilningur okkar þriggja. Við mættum samviskusamlega á marga fundi með Bjarna Karlssyni, þar sem við ræddum um frumvarpið og komum með tillögur að úrbótum í því skyni að stuðla að sátt.

Lestur þessa nýja frumvarps um almennar sanngirnisbætur (mál nr. 449) urðu mér því lík vonbrigði og á mig leitaði spurningin um tilgang setu minnar í þessari blessuðu nefnd. Vonbrigði vegna þess að ég komst að því að forsætisráðherra hafði hundsáð þær allar. Mér leið eins og sviðsettri leikbrúðu í leikriti Katrínar Jakobsdóttur, sem þóttist vilja hlusta, þóttist vilja heyra.

- Var ég virkilega enn rassár vegna hundleiðinlegra launalausrar nefndarsetu eingöngu til sýnis?

Þegar Forsætisráðherra kynnti frumvarp sitt á Alþingi þriðjudaginn 7. nóvember sl. sat ég uppi á áheyrendapöllum og hlustaði. Hún kom víða við og fjallaði líka um nefndina Hún nafngreindi og þakkaði þeim sem hún hafði skipað til nefndarstarfa (sérfræðingar sem tóku þátt í fundum, sem haldnir voru af hálfu Forsætisráðuneytisins) auk þess sem hún þakkaði Bjarna Karlssyni fyrir sérstaklega vel unnin störf. Ég beið eftir að hún þakkaði okkur líka en en hún gerði það aldrei. Enda ber frumvarpið engin merki um aðkomu okkar. Samt komum við með helling af flottum tillögum.

Hér á eftir fara athugasemdir þær sem ég geri við þetta frumvarp samkvæmt tölulíðum þess.

1) 2.gr.

“ Hafi einstaklingur áður fengið greiddar bætur á grundvelli heimilda í lögum nr. 47/2010, samkvæmt ákvörðun stjórnvalda eða dómi dómstóls, á hann ekki rétt til sanngirnisbóta”.

Þarna varð ég alveg kjaftstopp. Hvernig gátu þolendur leitað réttar síns vegna stofnanaofbeldis sem stjórnvöld höfðu enn ekki viðurkennt? En það segir sig sjálf að þar af leiðandi hlaut mál þeirra í heild sinni að vera brotkennt.

Gilda ekki lög um upplýsingaskyldu stjórnvalda í þessum málaflokki? Ég bara spyr. Bar ekki að upplýsa þessa einstaklinga um þennan fyrirvara?

- 2) 3.gr.: *Sanngirnisbætur til einstaklinga skulu aldrei vera hærrí en 5 millj.-*
-Ja nú dámar mér. Þessi grein fer ekki vel í mig. Ég er viss um að hér er um að ræða brot á hinni tíðræddu jafnræðisreglu. Samkvæmt þeirri reglu skal upphæð bóta vera sambærileg þeim bótum sem greiddar voru samkvæmt lögum nr.26/2007.
-Svei mér þá Katrín! Hvað varstu að hugsa? Eða má kannski forsætisráðherra allt?-
- 3) Í 5.og 6.grein frumvarpsins þykir mér sanngjarnt að bæta inn ákvæði um skyldu sanngirnisbótanefndar til að gera brotapolá skriflega grein fyrir niðurstöðum sínum og skilgreina þau brot, sem matið byggist á. Ég sakna líka sárlega ákvæðis um möguleika brotapolá til að áfrýja niðurstöðum sanngirnisbótanefndar t.d til umboðsmanns Alþingis.
- 4) Ég tek undir orðræðu Árna H Kristjánssonar hvað varðar samanburð forsætisráðherra á bótagreiðslum norska ríkisins til þolenda stofnanaofbeldis og þess íslenska. Þær eru bara ekki sambærilegar og virðist þessum málflutningi ekki vera ætlaður annar tilgangur en sá að slá ryki í augu fólks. Það veldur heimsku að trúá bulli.
- 5) Markmið frumvarpsins virðist fyrst og síðast vera sá, að hygla ríkinu á kostnað þegnanna. Það þjónar ekki tilgangi sáttar hvað þá að finna megi vott af iðrun vegna þeirra misgjörða sem fulltrúar íslenska ríkisins beittu þegna sína, þá varnarlaus börn. Já varnarlaus börn eru ekki horfin af sjónarsviðinu. Þau eru enn jafn varnarlaus þegar þeirra helgasta vígi veitir ekki það skjól sem því er ætlað. Ég sakna ákvæðis er varðar hag þeirra. Ég sakna áætlana um hvernig ríkið ætlar að vernda þau frá sinni völdugu

miskunnarlausu hönd. Því niðurstaða mín eftir lesturinn er: það hefur ekkert breyst.....

Lokaorð:

Mér var gengið frá Tjarnagötunni í átt að Austurvelli. Bróðir minn, hann Lalli er hættur öllu nema hvað helvítis sígarettan heldur honum kverkataki. Kverkatak sem kallast lungnaþemba. Hann var orðinn mjög móður þegar við komum að Austurvelli og Alþingishúsinu. Mér þótti vissara að nema staðar. Hann settist með feginsandvarpi niður á bekk. Ég bauð honum rettu. Hann hristi höfuðið. Ég leit undan, til að reyna að fela sigrihrósandi glott mitt en kom þá auga á stóran stein, sem ég hafði aldrei séð áður, þrátt fyrir að vera borin og barnfædd í þessum bæ. Lalli hnippi í mig. Hann hafði náð andanum og tekist að skyrpa út úr sér grænum slummum yfir nýlátin sumarblómin. – gefðu mér eina- sagði hann þrátt fyrir að hafa afþakkað fyrra boð mitt. Annars hugar rétti ég honum þakkann án þess að geta haft augun af letrinu sem var grafið í steininn. Agndofa drakk ég í mig orðin og fann hvernig þau sukku til botns í þyrsta reiði sálar minnar og svöluðu örfoka þrá eftir réttlæti.

Svarta Keilan

Minnisvarði um Borgaralega óhlýðni

Þegar ríkisvaldið brýtur á rétti þegnanna

Þá er uppreisn helgasti réttur og ófrávíkjanlegasta

skylda þegnanna sem og hvers hluta þjóðarinnar

Ég leit upp. Lalli sat jafn móður á bekknum. Hann var að taka síðasta smókinn. Ég horfði á hann og fann hvað mér þótti undur vænt um hann. Þarna vorum við tvö. Hann hafði nýtt sinn helgasta rétt, gert uppreisn í kjölfar afbrota ríkisvaldsins sem það framdi á honum. Ríkisvaldið brást hið versta við og ók honum austur á Litla Hraun óendanlega oft, fannst mér þá.

Ég hafði hins vegar beygt mig í duftið fyrir síðum venjum og kröfum ríkisvaldsins. Mér hafði láðst að nýta minn helgasta rétt og skyldu með þeim afleiðingum að ég endaði í fangaklefa skammarinnar.

Við gengum í hægðum okkar í átt að Austurstræti og haustneþjan nísti inn að beini.

Með kveðju Rósa Ólöf Ólafíudóttir